ש ל ח ב

א. אין סיום הסדרה, נאָך דעם ווי רש"י איז מפרש כמה וכמה פסוקים און ווערטער פון פרשת ציצית, ביז צו די לעצטע ווערטער „אני ה' אלקיכם", ברענגט ער עטלעכע ענ־ ינים „מיסודו של ר' משה הדרשן"[1]: צום ערשטן ברענגט ער „למה נסמכה פ' מקושש לפ' ע"ז[2] לומר שהמחלל את השבת כעובד ע"ז שאף היא שקולה כנגד כל המצות"[3], און ער איז מסיים „ואף פ' ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה[4] כנגד כל המצות"; דערנאָך איז רש"י מע־ תיק „על כנפי בגדיהם" און זאָגט, „כנגד ואשא[5] אתכם על כנפי נשרים וכו' " (כדלקמן ס"ב); און צום סוף ברענגט ער „פתיל תכלת" און שרייבט, „על שם שכול בכורות וכו' " (כדלקמן ס"ג וד').

פון דעם וואָס רש"י ברענגט די דריי ענינים נאָך זיין פירוש אויף „אני ה' אלקיכם"

— כאָטש דער טעם הסמיכות פון פ' ציצית צו די פריערדיקע פרשיות איז נוגע גלייך בתחלת הפרשה[6], און אַזוי אויך די ווערטער „על כנפי בגדיהם" און „פתיל תכלת" שטייען בתחלת הפרשה —

איז פאַרשטאַנדיק[7], אַז דערמיט איז ער אויסן בעיקר [ניט צו מפרש זיין פשוטו של מקרא גופא[8], נאָר] צו באַוואָרענען אַן ענין מיוחד (אין פרשה) וואָס פאַדערט ביאור ע"פ דרך הפשט. און דערפאַר ברענגט ער די אַלע דריי ענינים צוזאַמען — ווייל זיי אַלע קומען צו מבאר זיין די זעלבע נקודה.

דאַרף מען פאַרשטיין:

א) וואָס איז דאָ שווער אין דער פרשה ע"פ דרך הפשט, וואָס בכדי דאָס צו פאַרענטפערן, מוז זיך רש"י באַנוצן מיט די פירושים פון „ר' משה הדרשן", ענינים פון „דרוש"?

ב) וואָס איז די נקודה משותפת וואָס פאַרבינדט די דריי ענינים צווישן זיך — ולכאורה, אין זיין פירוש אויף „על כנפי בגדיהם" און „פתיל תכלת" איז ער מבאר וואָס ער ווערט נרמז דורך כמה פרטים פון מצות ציצית, און אין זיין פירוש „למה נסמכה כו' " רעדט ער וועגן דער מצוה בכללותה

1) בש"ח כאן (בשם נח"י), שרק „למה נסמכה וכו' " העתיק מיסודו של ר"מ הדרשן. אבל ממ"ש רש"י „על כנפי בג־ דיהם כנגד כו' . . פתיל תכלת כו'" בסוף הפרשה, מוכח שגם זה הוא מיסודו של ר"מ הדרשן, כמ"ש הרא"ם כאן. וכ"ה בתז־ קוני כאן. וגם לפי דעת הנח"י שהם דברי רש"י עצמו — מוכרח לומר, שזה בא עכ"פ בהמשך להפירוש למה נסמכה כו'.

2) וממ"ש רש"י ענין זה בפ' ציצית ולא בפ' מקושש, מוכח שהסמיכות דפ' מקושש לפ' ע"ז אינה קשה (בדרך הפשט) ווהי רק הקדמה ל„ואף פ' ציצית כו'".

3) ראה גם חולין ה, סע"א. אבל ראה לקמן הערה 31.

4) ראה גם מנחות מג, ב — הובא להלן הערה 9. אבל ראה לקמן ס"ו.

5) יתרו יט, ד.

6) ראה רש"י ריש פרשתנו שמפרש „למה נסמכה פרשת מרגלים כו'" לפני ש־ מפרש התיבות „שלח לך".

7) ומכ"ש שכצ"ל לדעת הנח"י דלעיל הערה 1.

8) שהרי רש"י אינו מפרש (מלבד במקומות ספורים) למה נסמכה כו' (וראה לעיל הערה 2) וטעמי המצות (וראה לעיל ע' 42).

און איר שייכות און ענליכקייט צו די פרשיות פון מקושש וע"ז?

ב. נוסף להנ"ל, זיינען פאַראַן כמה שוועריקייטן אין יעדערן פון די דריי פירושים גופא (ובפרט אין זיין פירוש אויף "פתיל תכלת" — וואָס איז כולו מוקשה מתחלתו ועד סופו, כדלקמן סעיף ג־ד).

אין זיין פירוש "למה נסמכה כו'" זאָגט רש"י אַז ציצית איז שקולה כנגד כל המצות, און ווי אַ ראי' דערצו שרייבט ער "שנאמר ועשיתם את כל מצותי". ולכאורה: דער פסוק "וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם" שטייט דאָך פאַר "(למען תזכרו) ועשיתם את כל מצותי" — פאַרוואָס ברענגט רש"י דעם שפּעטערדיקן פסוק[9]?

אויך אין זיין צווייטן דיבור "על כנפי בגדיהם" זיינען פאַראַן כמה דיוקים. און וואָס עס "וואַרפט זיך פאַר די אויגן" איז דאָס, וואָס לאחרי ווי ער איז מפרש אַז "על[10] כנפי בגדיהם" איז "כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים", איז ער מוסיף: "על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש[11], כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר[12] במצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי". ולכאורה: "על ארבע כנפות" שטייט דאָך אין פ' תצא[13], ניט אין אונזער סדרה. וואָס־זשע איז נוגע דאָ צו מפרש זיין "על ארבע כנפות"?

ג. דערנאָך ברענגט רש"י "פתיל תכלת", און זאָגט: "על שם שכול בכורות, תרגום של שכול תכלא ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב". (און דאָן איז ער ממשיך "ושמונה חוטים כו'", כדלקמן ס"ד).

דאַרף מען פאַרשטיין:

א) אין פרש"י זיינען מדוייק ניט נאָר די ווערטער פון זיין פירוש גופא, נאָר אויך די ווערטער פון פסוק וואָס ער איז מעתיק פאַר זיין פירוש. און ווי מ'זעט עס קלאָר אין אונזער פרש"י, אַז פריער ביים מפרש זיין די פרשה ע"פ פשט, איז ער מעתיק בלויז דעם וואָרט "תכלת", און אין זיין פירוש פון "יסודו של ר"מ הדרשן" שטעלט ער זיך אויף "פתיל תכלת". אָבער לכאורה איז אויך זיין פירוש "ע"ש שכול בכורות כו'" שייך

9) בפרט שבמנחות שם: וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן. וראה גם פרש"י כאן (טו, לט) ד"ה וזכרתם.

10) הטעם שרש"י מעתיק גם תיבת "על" — יש לומר בפשטות לפי ש"על כנפי בגדיהם" הוא כנגד "על כנפי נשרים". ויומתק ביותר ע"פ מ"ש לקמן הערה 35, ש"על כנפי נשרים" קאי (גם) על "ויסע מלאך האלקים גו'" — ראה פרש"י יתרו יט, ה.

11) בגו"א כאן (וכ"ה בש"ח כאן), שכוונת רש"י ב"ולא בעלת חמש" היא שאין חיוב "לעשות ה' ציצית בה' כנפים". אבל מפשטות לשון רש"י "ולא בעלת חמש" — ובפרט שזה בא בהמשך ל"ולא בעלת שלש" (שבעלת שלש אינה חייבת כלל בציצית) — משמע (שע"פ דרך הפשט*), בעל ת ה' כנפות אינה חייבת כלל בציצית, כמ"ש הרא"ם כאן. וראה לקמן הערה 34.

12) וארא ו, ו־ז.

13) כב, יב.

*) להעיר, שאפילו בלימוד בדרך ההלכה, פירוש הכתוב (תצא כב, יב) הוא, שהחיוב "גדילים תעשה לך" הוא רק בבגד ד' כנפות. ומאן דמחייב בעלת ה' כנפות הוא רק מצד הריבוי ד"אשר תכסה בה" (זבחים יח, ב. מנחות מג, ב. שו"ע אדה"ז או"ח ריש ס"י).

בלויז צום וואָרט „תכלת" — ניט צום וואָרט „פתיל"?

ב) אמת טאָקע אַז מכת בכורות איז געווען בלילה ווען דער רקיע זעט אויס ווי תכלת — אָבער וואָס איז די שייכות צווישן רקיע מיט מכת בכורות, און אויף אַזוי פיל ביז מ'זאָל זאָגן, אַז צוליב דעם וואָס צבע ה־תכלת איז דומה לרקיע ווי ער איז אין דער צייט פון מכת בכורות, דער־פאַר איז דער „פתיל תכלת" מרמז אויף מכת בכורות?

ג) דערפון וואָס דער רקיע איז „משחיר לעת ערב", ד. ה. אַז דאַן איז זיין בלויקייט טונקעלער ווי בייטאָג, איז דאָך מובן, אַז בלילה איז ער נאָכמער „משחיר". היינט ווי קען מען זאָגן, אַז דער תכלת פון ציצית — וואָס זיין צבע איז דומה לרקיע ווי ער איז „לעת ערב" — זאָל גאָר ווייזן אויף מכת בכורות וואָס „מכתם היתה ב(חצות ה)לילה"?

ד. דערנאָך איז רש"י ממשיך (אין זעלבן דיבור): „ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל מש־יצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים". איז ניט מובן:

א) „ועשו להם ציצית גו'" און „ונתנו גו' פתיל תכלת", זיינען צוויי באַזונדערע ציווייס[14]. און דער מספר „שמונה חוטים" איז פאַרבונדן [ניט מיט דעם פרט פון „פתיל תכלת", נאָר] מיט דער מצוה פון ציצית. און ווי דער בן חמש למקרא זעט, אַז אויך בזמננו איז מען מקיים מצות ציצית און מיט „שמונה חוטים" — הגם אַז קיין תכלת האָבן מיר ניט.

14) ראה גם מנחות לח, א. וראה אוה"ח כאן ד"ה לדורותם: עוד ירצה כו'.

און ווי‌באַלד אַזוי, האָט דאָך רש"י לכאורה געדאַרפט מפרש זיין דעם טעם פון „שמונה חוטים" (וואָס איז נוגע צו דער מצוה פון ציצית בכלל) — פאַר זיין פי' אויף דעם פרט פון „פתיל תכלת". פאַרוואָס איז ער מהפך דעם סדר?

ב) די אמירת השירה איז דאָך געווען בשביעי של פסח[15]. היינט וואו געפינט רש"י שמונה ימים פון יצי"מ ביז אמירת השירה?

מפרשים זאָגן[16], אַז די שמונה ימים הויבן זיך אָן פון זמן שחיטת הפסח; וואָרום בעת די אידן האָבן געשחט'ן אלקי מצרים, זיינען זיי שוין אַרויס פון רשות מצרים. ס'איז אָבער ניט מובן: יצי"מ (בפועל) איז געווען ביום ט"ו — „בעצם היום הזה"[17]; אפילו די נתינת רשות פון פרעה דערויף — „קומו צאו מתוך עמי"[18] [וואָס אויך דאָס ווערט אַמאָל געזאָגט פון יצי"מ[19]] איז געווען בליל ט"ו. אָבער דעם זמן פון שחיטת הפסח — אַיידער פרעה האָט מסכים געווען אויף דער יציאה פון מצרים, קען מען דאָך לכאורה ניט אָנרופן „משיצאו ממצרים"[20]?

15) רש"י בשלח יד, ה.
16) גו"א כאן.
17) בא יב, מא. נא.
18) שם, לא.
19) ראה טז, א. וראה גם ברכות ט, סע"א ופרש"י שם.
20) בבחיי כאן (טו, לח — ד"ה וה־טעם שהזכיר) וראה גם ש"ח כאן, שהחשבון ד„שמונה ימים" הוא לפי שבקרבנות הלילה הולך אחר היום, וכוונת רש"י ב„משיצאו ממצרים" היא לליל ט"ו [שהרי אמירת השי־רה היתה בשחרית ששי"פ (רש"י בשלח שם)], שאז „נתן להם פרעה רשות לצאת".
אבל: מה שהלילה הולך אחר היום הוא רק בקרבנות, ומכיון ש„משיצאו ממצרים"

ג) די אמירת השירה איז לכאורה [ניט קיין ענין לעצמו, נאָר] אַ שבח והודי׳ אויף קריעת ים סוף, וואָס איז אַן עיקר אין יצי״מ [וואָרום ביז דאַן, אויך לאחרי דעם אַרויסגיין פון מצרים, זיינען נאָך די אידן ניט פריי געווען פון (דעם פחד פאַר) די מצריים וועלכע האָבן זיי נאָכגעיאָגט, און ערשט ביי קרי״ס, ווען ״לא נשאר בהם עד אחד״ [21], איז מען פון זיי אויסגעלייזט געווארן לגמרי [22]. האָט דאָך רש״י געדאַרפט זאָגן ״עד ש־נקרע הים״ [23] — וואָס איז דא נוגע ״שאמרו שירה״?

ד) ווען רש״י זאָל זאָגן בלויז ״ש־אמרו שירה״ (אָן די וועלט מען אויך געווואוסט וועלכע שירה ער מיינט [24]. צוליב וואָס דאַרף ער מוסיף זיין די וועלט — ״על הים״?

ה. איז דער ביאור בכ״ז: מיט זיין ברענגען די דריי ענינים הנ״ל ״מיסודו של ר״מ הדרשן״, איז רש״י אויסן צו מפרש זיין די שייכות צווישן דעם לעצטן פסוק פון דער פרשה ״אני ה״א אשר הוצאתי אתכם מארמ״צ גו״ מיט פרשת ציצית.

הו״ע הנתינת רשות (ולא אכילת קרבן הפסח), הרי בזה נמשך הלילה ליום שלאחריו.

21) בשלח יד, כח.

22) ראה בארוכה לקו״ש ח״ג ע׳ 878-9.

23) ובפרט שממ״ש רש״י ״שאמרו שירה על הים״ — אף שגם באם הי׳ כותב רק ״שאמרו שירה״ היו יודעים שכוונתו לשירה זו, שהרי (א) זה בא בהמשך ל״משיצאו ממצרים״, (ב) ה״בן חמש (למקרא)״ לא למד עדיין ע״ד שירה אחרת — מוכח לכאורה שעיקר הענין הוא (לא אמירת השירה, כ״א) הנס דקי״ס.

24) כדלעיל הערה הקודמת.

פריער זאָגט רש״י אויף דעם צוויי פירושים: (א) ״ע״מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי״ [25]. (ב) ״אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לשאינה של בכור, אני הוא עתיד להבחין וליפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא״ [26].

פאַרוואָס דאַרף רש״י אַנקומען צו צוויי פירושים — איז עס מובן ב־פשטות:

לויטן ערשטן פי׳ איז שווער: ״ע״מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי״ איז פאַרבונדן מיט אַלע גזרות (מצות) — פאַרוואָס שטייט עפעס אני ה״א גו׳ ערשט ובדוקא ביי מצות ציצית [27]? אמת טאַקע, אַז ציצית ברענגט צו ״וזכרתם את כל מצות ה״ — דאָס מיינט דאָך אָבער בלויז אַז דער קיום המצוה ברענגט נאָך אַן ענין ״וראיתם אותו״, און די ראי׳ ברענגט צום ״וזכרתם״ און דער ״וזכר־תם״ ברענגט צו ״ועשיתם״ — קיום פון אַלע מצות, אָבער זי אַליין איז נאָר איין מצוה. האָט דאָך דער ענין פון יצי״מ בעסער געדאַרפט שטיין ביי מצות ע״ז וואָס זי גופא איז ״ככל המצות״ [28] — ניט ביי ציצית?

דעריבער ברענגט רש״י דעם צווייטן פירוש, אַז די שייכות פון

---

25) ראה גם ספרי כאן.

26) ראה גם ב״מ סא, ב. ועד״ז הוא בספרי כאן.

27) ראה לקו״ש חי״ב ע׳ 87 ואילך, שמצד קושיא כזו מביא רש״י בפ׳ אחרי יח, ב פירוש ״ר׳ אומר״. ע״ש בארוכה. ולהעיר מפירש״י שמיני יא, מה. קדושים יט, לו. אמור כב, לג. בהר כה, לח (וי״ל, שלכן מוסיף שם רש״י ״אפילו הן כבדות עליכם״). ואכ״מ.

28) רש״י פרשתנו טו, כב.

יצי״מ צו ציצית איז (ניט מצד דעם וואָס ציצית ברענגט צום קיום פון אַלע מצות, נאָר) מצד ציצית גופא — אַזוי ווי דער אויבערשטער האָט מבחין געווען במצרים בין טיפה של בכור כו׳ אַזוי איז ער עתיד להבחין וליפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא.

אָבער אויך דער פֵּירוש איז שווער: א) „אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים״ מיינט יציאת מצרים גופא, ניט מכת בכורות וואָס האָט בלויז געבראַכט צו יצי״מ[29] ? ב) „ונתנו גו׳ פתיל תכלת״ איז בלויז איין פרט פון פ׳ ציצית [און נאָך מער: ווי געזאָגט פריער (ס״ד) איז דאָס ניט קיין פרט אין מצות ציצית גופא (ווי, למשל, „על כנפי בגדיהם״ וואָס ציצית מוז זיין דוקא „על כנפי בגדיהם״), נאָר ס׳איז אַ ציווי נוסף]. איז דאָך שווער צו זאָגן, אַז דער גאַנצער ענין (פסוק) „אני ה׳ אלקיכם גו״ קומט בהמשך ושייכות נאָר צום ציווי פון תכלת.

— דעריבער מוז רש״י אַנקומען צום ערשטן פֵּירוש, „ע״מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי״, אַז דאָ איז טאַקע נוגע דער ענין פון יצי״מ גופא און ס׳איז שייך צו כללות מצות ציציתּ, כנ״ל.

אָבער היות ווי ביידע פֵּירושים זיינען ניט גלאַטיק — דערפאַר איז רש״י ממשיך ומוסיף „ומיסודו של ר׳ משה הדרשן העתקתי כו״, בכדי צו מאַכן גלאַטיקער זיין פֵּירוש „ע״מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי״, כדלקמן.

ו. דער חידוש פון רש״י אין „למה נסמכה כו׳״ באַשטייט אין דעם, וואָס מצות ציצית גופא, איז „שקולה כנגד כל המצות״, פונקט ווי ע״ז[30] און שבת[31] (און ניט נאָר וואָס זי ברענגט צום קיום פון אַלע מצות).

און דערפאַר זאָגט רש״י „שנאמר ועשיתם את כל מצותי״ — און ניט „שנאמר וזכרתם את כל מצות ה׳ ועשיתם אותם״ — ווייל אין יענעם פסוק שטייט אַז ציצית ברענגט דערנאָך צו ראי׳ וועלכע ברענגט צו זכירה און עשיית כל המצות; משא״כ „ועשיתם את כל מצותי״ (ע״פ דרוש — פון ר״מ הדרשן) מיינט, אַז מיטן מקיים זיין „ועשו גו׳ והי׳ לכם ל־ ציצית״ איז „ועשיתם״ — מען איז (כאילו ווי) מקיים — „את כל מצ־ ותי״[32]. וע״ד וואָס עס שטייט פרי־

---

29) וי״ל שמצד קושיא כזו אין רש״י מסתפק בפ׳ בהר שם בהפירוש „והבחנתי כו׳״ ומוסיף גם „דבר אחר כו׳״. ובפ׳ קדושים יט, לו הפירוש אני הבחנתי כו׳ הוא רק פירוש שני.

30) דנוסף לזה ש„העובד ע״ז כופר בהקב״ה״ (רש״י חולין ה, סע״א) — והרי האמונה בהקב״ה היא היסוד לכל המצות, הנה עוד זאת ששייכת היא גם לכל המצות גופא (ולא רק לאמונה, שהיא (רק) יסוד המצות), וכמ״ש רש״י (טו, כב) „מה ה־ עובר . . ומגלה פנים״ (וראה בארוכה לקו״ש שלח תש״נ).

31) שגם היא שייכת לא רק לאמונה במע״ב (יתרו כ, יא. תשא לא, יז. וראה רש״י חולין שם: והמחלל שבת כופר במע־ שיו ומעיד שקר שלא שבת הקב״ה במעשה בראשית), אלא גם למצות עצמן.

ועפ״ז מובן בפשטות מה שהוזקק רש״י לכתוב „וכן הוא אומר בעזרא כו׳״ ולא כמ״ש בפירושו על הש״ס (חולין שם).

32) וע׳ פרש״י דועשיתם את כל מצותי מלמדנו דציצית שקולה כנגד כל המצות (שמוכרח הוא בפשוטו של מקרא, שהרי לא נאמרה כאן ראי׳) — במילא מובן מש״נ עוה״פ ע״ד עשיית כל המצות (ראה

ער[33] ביי ע"ז „ולא תעשו את כל המצות האלה", אַז ע"ז גופא איז — „מצוה אחת שהיא ככל המצות".

ועפ"ז איז שוין ניט אַזוי שווער וואָס „ע"מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי" שטייט ביי מצות ציצית — ווייל מצות ציצית איז שקול כנגד „(ועשיתם את) כל מצותי".

ז. ס'איז נאָך אַבער ניט מספיק: וויבאַלד אַז (כנ"ל) אויך ע"ז און שבת זיינען שקול כנגד כל המצות [ואדרבה: פון דעם וואָס תורה איז מסמיך פ' ציצית צו די פרשיות פון ע"ז און מקושש דערפאַר וואָס „אף היא (ציצית) שקולה כנגד כל המצות" איז געדרונגען, אַז ביי ע"ז און (אפילו) שבת איז עס מער פשוט אַז זיי זיינען שקול כנגד כל המצות], היינט פאַרוואָס שטייט „ע"מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי" (מיינענדיק אַלע מצות) דוקא ביי ציצית?

דעריבער איז רש"י ממשיך, אַז אַלע פרטים פון מצות ציצית [„על כנפי בגדיהם"[34], „פתיל תכלת" און „שמונה חוטים"], זיינען „כנגד" (אַדער „על שם") אַלע ענינים פון יצי"מ.

ראב"ע, ספורנו ועוד) ולא הוצרך רש"י לבארו — אף ששואל בכפל „אני ה'א" — עוד למה נאמר.

33) טו, כב, פירש"י שם.

34) ועפ"ז יומתק מ"ש רש"י „ולא בע־לת חמש" — אף שהדבר שנוי במחלוקת — כי (נוסף לזה שכ"ה בדרך הפשט — ראה לעיל הערה 11 בשוה"נ) לדיעה זו מודגש יותר שגם הבגד מרמז ליצי"מ (מש־א"כ להדיעה שגם בעלת ה' כנפות חייבת בציצית — הרי פשטות הסברא נותנת שד' הלשונות של גאולה נרמזות בעיקר בהד' ציצית (אף שי"ל שנרמזות בד' הכנפות שיש גם בבגד של ה' כנפות — ראה מקומות שנסמנו בהערה הנ"ל)).

און דעריבער שטייט „אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" — „ע"מ . . שתקבלו עליכם גזרותי" ביי מצות ציצית, ווייל זי איז ניט בלויז אַ מצוה כללית, נאָר זי (מיט אַלע אירע פרטים) איז אויך שייך צו (אַלע פרטים פון) יצי"מ.

ח. עפ"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק וואָס אין זיין פי' אויף „על כנפי בגדיהם", באַגונגען זיך ניט רש"י מיט זאַגן „כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים", נאָר ער ברענגט אויך אַז „על ארבע כנפות" איז „כנגד ד' לשון־נות של גאולה" (הגם אַז אין אונזער פרשה שטייט כלל ניט אַז ציצית איז דוקא אויף אַ בגד של ארבע כנפות) — ווייל מיט אַט־דער הוספה ווייזט ער ווי די „כנפי בגדיהם" זיינען כנ־גד אַלע ענינים פון יצי"מ[35] — אַנ־הויבנדיק פון „והוצאתי" ביז „ולקח־תי (אתכם לי לעם)".

נאָר היות אַז אין אונזער פרשה שטייט דאָך ניט וויפל כנפות עס דאַרפן זיין, קען דעריבער רש"י ניט אַנהויבן מיט „על ארבע כנפות וי" — דעריבער ברענגט ער אַז „על כנפי

35) ולהעיר, שגם „ואשא אתכם על כנ־פי נשרים" כולל כמה ענינים: ביאת ישראל לרעמסס (טרם שיצאו ממצרים) בכדי לצאת משם (רש"י יתרו יט, ד ד"ה ואשא אתכם); נסיעת בני ישראל מרעמסס סכתה (רש"י בא יב, לז); „ויסע מלאך האלקים גו' ויבא בין מחנה מצרים גו'" (לאחרי יצי"מ) (רש"י יתרו שם ד"ה על כנפי נשרים).

אלא שמ"מ הוזקק רש"י להוסיף „על ארבע כנפות . . כנגד ד' לשונות של גאו־לה" — כי גם „ויסע מלאך גו'" הי' קודם קרי"ס, משא"כ בד' לשונות של גאולה יש גם הפסוק „ולקחתי אתכם לי לעם" שהו"ע מ"ת (ראה יתרו יט, ה. וראה גם תבא כז, ט).

בגדיהם" איז „כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים". און לאחר ווי ער זאָגט שוין אַז „על כנפי בגדיהם" איז פאַר־בונדן מיט יצי"מ — איז ער מוסיף, אַז דער מספר הכנפות איז כנגד ד' לשונות של גאולה.

ט. עד"ז איז בנוגע צו „פתיל תכ־לת", אַז מיט זיינע צוויי טעמים אויף דער שייכות פון מכת בכורות צו (פתיל) תכלת — „ע"ש שכול בכורות תרגום של שכול תכלא" און „צבע התכלת דומה לרקיע כו'" — מיינט ער אַרויסצוברענגען ווי אין ציצית זיינען מרומז אַלע פרטים פון מכת בכורות.

וואָרום — אין מכת בכורות (וועלכע האָט מכריח געווען פרעה זאָגן „קומו צאו" — די גאולה) זיינען דאָ צוויי ענינים: (א) דער שיכול בכורות ווי ער איז געווען דאָ למטה, וואָס דאָס איז געווען (ווי רש"י איז ממשיך) „ומכתם היתה בלילה", און (ב) ווי דער ענין האָט זיך אויפגעטאָן למעלה — ברקיע, וואָס דאָס איז געווען ב־זכות[36] דם פסח (ומילה), און דאָס איז געווען בין הערבים, ווען אידן האָבן גע'שחט'ן דעם פסח;

און דאָס זאָגט רש"י, אַז „(פתיל) תכלת" ווייזט אויף ביידע ענינים: מצד דעם וואָס דער וואָרט „תכלת" מיינט „שכול" — „תרגום של שכול תכלא", ווייזט תכלת אויף שכול בכו־רות ווי זי איז דאָ למטה, בלילה; און מצד דעם „צבע התכלת" — וואָס ער איז „דומה לרקיע המשחיר לעת ערב", ווייזט ער אויף דעם ענין פון מכת בכורות ווי זי האָט זיך אויפ־גענטאָן למעלה ברקיע, לעת ערב.

שטעלט זיך אָבער די שאלה: וואו געפינט מען, אַז אַ געוויסער ענין (אין אַ מצוה וכיו"ב) זאָל מרמז זיין אויף אַן ענין ווי ער איז נגזר געוואָרן ברקיע?

דעריבער איז רש"י מעתיק פאַר זיין פירוש די וועדטער „פתיל תכ־לת": „פתיל" איז אָנגעבונדן אין דעם כנף אויבן און הענגט אַראָפּ און ווערט נמשך אונטן. און דערמיט ווייזט דער „פתיל תכלת" ניט בלויז אויף מכת בכורות ווי זי איז געווען דאָ למטה, נאָר אויך ווי זי איז נמשך געוואָרן פון אויבן — פון רקיע.

י. לאחרי ווי רש"י זאָגט אַז דער פתיל תכלת איז מרמז אויף מכת בכורות אויך ווי זי איז נגזר געוואָרן ברקיע, איז ער ממשיך אַז די שמונה חוטין זיינען כנגד שמונה ימים כו':

כשם ווי בנוגע צו דער התחלה פון יצי"מ, רעכנט מען ניט בלויז ליל ט"ו ווען ס'איז געווען מכת בכו־רות דאָ למטה (וואָס דאָן האָט פרעה געזאָגט „קומו צאו מתוך עמי"), נאָר מ'הייבט אָן פון דער התחלת ההתחלה — פון יום י"ד לעת ערב, ווען ס'איז נגזר געוואָרן הגאולה ו(במילא) מכת בכורות ברקיע;

אַזוי איז אויך לאידך גיסא, בנוגע דער שלימות פון יצי"מ — וואָס איז געווען בעת קריע"ס ווען „לא נותר בהם עד אחד", אַז מען רעכנט ניט בלויז דעם גמר פון יצי"מ כשלעצמו, נאָר די שלימות השלימות פון יצי"מ — ווען דער פחד פאַר די מצרים ביי די אידן איז בטל געוואָרן — ווען

36) פרש"י בא יב, ו.

דער „לא נותר" איז נתגלה געוואָרן צו אידן — וואָס דאָס איז געווען בעת „וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים", וואָס האָט זיי דערנומען ביז צום זאָגן שירה[37].

און דאָס איז דער פירוש פון די „שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה", וואָס זיי זיינען כולל דעם גאַנצן משך הזמן פון יצי"מ: פון דעם סאַמע אָנהויב פון יצי"מ, ווי דאָס איז נאָך געווען „ברקיע", אויידער ס'איז געקומען למ־טה, ביז צום סאַמע סוף פון יצי"מ, וועלכן אויך אידן האָבן געפילט און געזען אַז זיי זיינען נגאל געוואָרן פון מצרים אינגאַנצן.

יא. פון די „ענינים מופלאים" ורמזים וואָס אין דעם פרש"י:

צווישן די חילוקים פון די חוטי „תכלת" שבציצית מיט די חוטי „לבן" איז[38], אַז חוטי תכלת זיינען מרמז אויף די עבודה פון יראה, „סור מ־רע"[39], און חוטי לבן — אויף אהבה, „ועשה טוב".

און דאָס איז אויך דער טעם (ב־פנימיות הענינים) פון דעם וואָס רש"י איז מפרש פריער „פתיל תכלת" און דערנאָך „ושמונה חוטין כו'" — ווייל די התחלת העבודה איז סור מרע, און פון דעם קומט מען דערנאָך צום קיום פון כללות מצות ציצית (— „שמונה חוטין"), וואָס איז „שקולה כנגד כל המצות".

אעפ"כ, דערפון וואָס בזמן הזה איז ניטאָ קיין תכלת[40], און אַלע שמונה חוטין (אויך די וועלכע מצד עצמם זיינען שייך צו „תכלת") זיינען „לבן", איז אַ הוראה, אַז דער עיקר עבודה[41] איז אין דעם קו פון אהבה. ובפרט ע"פ פנימיות התורה — זאָגט דאָך רשב"י: „אנן בחביבותא תליא מיל־תא"[42],

און דאָס ברענגט צו אַלע דרגות (שמונה ימים) פון „יציאת מצרים", וואָס „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"[43], ביז צו אמירת שירה — „ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו"[44], בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ שלח תשכ"ה)

---

37) ומ"מ כותב רש"י גם „על הים" (ראה לעיל הערה 23) — כי זהו הגמר דיצי"מ, אלא שמוסיף שהי' עד שגם ישראל ידעו והרגישו הגמר דיצי"מ, עד באופן „שאמרו שירה", כבפנים.

38) ראה לקו"ת פרשתנו מד, א. קרח נג, ג ואילך.

39) וזה מתאים גם עם פרש"י „פתיל תכלת ע"ש שכול בכורות" — שבירת ה־תוקף (בכור) דקליפה.

40) פע"ח שער הציצית פ"ה. לקו"ת פרשתנו מה, ד.

41) להעיר ממרז"ל: לית פולחנא כפול־חנא דרחימותא (זח"ג רסז, א). וראה קונטרס העבודה פ"ג, ס' הערכים — חב"ד ח"א ע' רצו ואילך ובהנסמן שם.

42) אד"ר קרוב לתחלתו — זח"ג קכח, א. וראה שיחת ש"פ נשא תשל"א.

43) מיכה ז, טו.

44) פסחים קטז, ב — כגירסת הרי"ף, רא"ש וכו'. וראה תוס' שם (ממכילתא) דיוק הל' „שיר חדש" — ל' זכר.